

OVERZICHT BEÏNVLOEDENDE FACTOREN AGRESSIEF GEDRAG

Een incident met grensoverschrijdend of agressief gedrag valt zelden uit de lucht. Als je er vanop een afstand naar kijkt, zie je verschillende factoren direct en indirect een rol spelen bij het ontstaan ervan. Risicofactoren vergroten de kans dat een incident zich voordoet. Beschermende factoren verlagen die kans.

Breng met deze lijst de beïnvloedende factoren op verschillende niveaus in kaart.

Zet een '+' bij de factoren die positief vervuld zijn of die beschermend werken.

Zet een '-' bij de factoren die negatief vervuld zijn of die een risico inhouden.

Zet een '0' bij de factoren die niet van toepassing zijn.

Dit vormt de basis voor de verdere aanpak van het gedrag.

Clïent/klant/doelgroepmedewerker

LICHAMELIJKE/FYSIEKE GESTELDHEID

- Biologische factoren: genetisch, hormonaal, neurofysiologisch...
- Lichamelijke factoren: pijn, basisbehoeften, infecties, bloedsuiker...
- Middelengebruik: medicatie, alcohol, drugs
- ...

ONTWIKKELING

- Sociaal
- Emotioneel
- Cognitief
- Taal
- Ontwikkelingsstoornis
- ...

ERVARINGEN IN HET VERLEDEN

- Traumatische en angstige ervaringen
- Verleden van agressie en geweld (als dader of als slachtoffer)
- 'Leergeschiedenis' waarin de persoon geleerd heeft om moeilijke situaties aan te pakken
- ...

PSYCHOLOGISCHE, SOCIALE EN EMOTIONELE GESTELDHEID

- Frustratietolerantie
- Zelfregulerend vermogen
- Impulscontrole
- Gemoedstoestand

- Zelfbeeld
- Perspectief
- Motivatie
- Inzicht, introspectief vermogen
- Empathisch vermogen
- Communicatieve vaardigheden
- Probleemoplossende vaardigheden
- Gewelddadige denkbeelden
- Mate van zelfredzaamheid/afhankelijkheid
- Psychiatrisch ziektebeeld
- Hechttingsvermogen of -problematiek
- ...

PERSOONLIJKE BELEVING VAN HET MOMENT - PERCEPTIE VAN DE SITUATIE, ZORG OF DIENST

- Veiligheid: controle versus machteloosheid
- Mate van zich geborgen/verbonden voelen
- Gebrek aan inspraak
- Gebrek aan privacy
- Stress/spanning
- Seksuele/relatieve frustraties
- Frustraties door verstandelijke beperking
- Frustraties door fysieke beperking
- Frustraties door beperkt sociaal netwerk
- ...

De omgeving

INRICHTING GEBOUWEN EN INFRASTRUCTUUR

- Ligging van de huizen/gebouwen
- Staat van de huizen/gebouwen
- Af te leggen afstanden
- Indeling van de ruimten
- Mate van overzicht
- Onderhoud
- Beschikbaar materiaal
- ICT
- Materiaal
- Hulpmiddelen
- ...

FYSIEKE OMGEVING

- Lawaai of slechte akoestiek
- Prikkel
- Bewegingsvrijheid
- Mate van privacy
- Op eigen organisatie terrein of privé terrein
- ...

SOCIALE OMGEVING

- Gebeurtenis/verandering/spanning binnen de familie en/of kennissenkring
- Gebeurtenis/verandering/spanning bij Personeel/collega's
- Gebeurtenis/verandering/spanning bij groepsgenoten
- Agressieve rolmodellen
- Aanwezigheid van pesters
- ...

TIJDSTIP

- Weekend
- Vakantie
- Feest(dag)
- Buiten kantooruren
- ...

De organisatie

- Stijl van leidinggeven en omgaan met macht
- Organisatiecultuur
- Visie op zorg, agressie, seksualiteit, alcohol en drugs, pesten...
- Prioriteiten van het beleid
- Administratie
- Financiële situatie
- Wachtlijsten
- ...

PERSONEELSBELEID

- Aanwervingsbeleid
- Introductie- en inwerkprogramma's voor nieuwe medewerkers
- Persoonlijke ontwikkelingsplannen: training, instructie, coaching
- (Bij) scholingsprogramma's
- Intervisie/supervisie
- Functioneringsgesprekken
- ...

PLANNING EN ORGANISATIE

- Coördinatie, rol- en taakverdeling
- Groepskenmerken: gebruikers, team, afdeling
- Groepsgrootte
- Groepssamenstelling
- Teamsamenstelling
- Werkomstandigheden: personeelsbezetting, werktijden, werkdruk, tempowisselingen, teamsfeer, ...
- Regels en afspraken: hoeveelheid en duidelijkheid
- Mate van toezicht en aanwezigheid van andere collega's
- Toegestane interventies
- Procedures, afspraken en de opvolging ervan
- Communicatie, overleg, samenwerking, afstemming en ondersteuning binnen en tussen diensten/afdelingen
- Kennis en informatie uitwisseling in en tussen teams, afdelingen, organisaties
- ...

De medewerker

- Fysieke gesteldheid
- Sociale, emotionele en psychische gesteldheid
- Taal en lichaamstaal
- Basishouding, attitude, bejegening
- Conflicthanteringstijl
- (non)verbale communicatiestijl
- Inzicht in eigen kernkwaliteiten en valkuilen
- Kennis
- Vaardigheden
- Ervaring(en)
- Mate van schroom/schaamte om (seksueel) grensoverschrijdend gedrag te bespreken
- Interventies en handelingen:
  - Overvragen
  - Laten wachten
  - Verzoek weigeren
  - Veranderingen invoeren
  - Afspraken niet nakomen
  - Manier van slechtnieuws brengen
  - Geven of beperken van autonomie en vrijheidsbeperkende maatregelen: gebod, verbod, begrenzing, controle, ...
  - ...
- Kenmerken van de taak (bv alleen werken, huisbezoek = in de privé omgeving van de gebruiker, het voeren van slechtnieuwsgesprekken, het moeten werken met potentieel gevaarlijk materiaal of het uitvoeren van intieme taken zoals lichamelijke verzorging)
- ...

Het aanbod

- Doelen
- Verwachtingen
- Therapie-/behandel-/verzorgingsaanbod
- Tempo van de hulpverlening
- Dagindeling
- Activiteiten aanbod: tempo, variatie, passend bij interesses en mogelijkheden...
- Regels, afspraken
- Toezicht
- ...

Contact tussen cliënten/ klanten/doelgroepmedewerkers

- Mate van wederzijdse steun
- Mate van onderlinge spanningen en/of misverstanden door taal- of cultuurbarrières/verschillen
- Agressieve rolmodellen, besmetting van crisisgedrag
- ...

Bronnen:

- Cd-rom (2006): Over grenzen: de preventie van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van personen met een handicap.
- Praktische handleiding voor het ontwikkelen, invoeren, evalueren en bijsturen van een preventie- en reactiebeleid. Risicofactoren en preventiemaatregelen.
- GGZ Nederland (2013). Handreiking analyseren van agressie incidenten
<http://www.gezondenzeker.nl>
- <http://www.icoba.be/Risico's%20op%20agressie>
- <http://www.goedgevoel.be/gg/nl/623/Agressie/article/detail/1489667/2012/08/22/Boos-Verrassend-veel-ziekten-kunnen-oorzaak-zijn.dhtml>
- http://www.idee-pmc.nl/agressie/agressie_oorzaken.html
- <https://www.movisie.nl/publicaties/toolkit-werken-aan-sociale-veiligheid> Bijlage 3: lijst met risicofactoren
- Penterman, E. Nijman, H. Het inschatten van agressie bij patiënten van de ggz-crisisdienst. Tijd schrift voor psychiatrie 51 (2009) 6. P. 355-364
- <http://www.safewards.net/nl/>